

Пише:
Sјаса
Бошњак

Венеција, јануар 2010.

*Pariz je tu sa šlemom Panteona
i sad sija kao more od planktona,
al' sva ta svetle što sjaje u noći,
obasjati mrak u srcu neće moći.*

*Tu bolest koji nosim još od kuće,
što se za mnom kao pseto vuče
i sad smo tu u gradu davnih zadnja
i ko dva slepca zurimo u zdanja.*

*Sve preko reka, šuma i planine,
zelen otok moje domovine...*

Domovina,

Janez Menart&Arsen Dedić

Dok se ja i moj drug Ljuba Vljajnić (već dvadeset godina u švajcarskoj pečalbi) vozimo perfektnim švajcarskim džadama prema jugu tj. Italiji, pričamo o životu u emigraciji i poredimo lična iskustva. Ljuba u slobodno vreme trenira klince fudbalere i sudi u drugoj fudbalskoj ligi, a lebac je do skoro (firma je trenutno zatvorena zbog krize) zarađivao praveći elektroniku za Audi. Živi u mestu Rappersville na obali Ciriškog jezera i već je tamo, kako kaže (daleko mu bilo) rezervisao i grobno mesto. Biće dakle to, na žalost srpskoga roda (nadam se tek za jedno pedesetak godina), još jedan naš grob u dijaspori. Prolazeći kroz šesnaest kilometara dugačak Gotthard tunel, koji povezuje kanton Uri, u kome se govori nemački, sa kantom Ticino, u kome se govori italijanski, dogovaramo se o planu posete Milanu i Veneciji. Moja Italija se do tog trenutka sastojala samo od Trsta još tamo davnih sedamdesetih i famoznog šopinga na *Ponte Rosso*, pa zbog toga sa neskrivenim uzbuđenjem očekujem susret sa ova dva grada.

Milanska katedrala

U Milano stižemo u kasno popodne i po prethodnom dogovoru prvo odlazimo na stadion *San Siro*, kulturno mesto za sve nas koji smo zatrovani fudbalom, a naročito istorijom *Zvezdinih* uspona i padova na evropskoj fudbalskoj sceni. Na tom stadionu je najveći srpski i jugoslovenski klub odigrao nekoliko istorijskih utakmica protiv tada, a bogami i danas, velikog *Milana*. Svaki poznavalac fudbala zna da stadion dele klubovi *Milan* i *Inter*, a za ovaj poslednjih nekoliko godina igra Dejan Stanković. Zaprečeno mi je, bajdvej, još u Vankuveru od strane mog omladinaca da se bez njegovog dresa sa brojem 5 ne vraćam. Rečeno – učinjeno! Doduše, dres nisam kupio tog dana na stadionu, nego sutra-

dan u sportskoj radnji u centru Milana, a tričavih osamdeset evrića platio je Ljuba. Milano je što se saobraćaja tiče još haotičniji od Ciriha, ali (nekoliko dana kasnije ću to saznati) mnogo manje haotičan od Beograda. Jedva nalazimo slobodan parking u nekoj privatnoj garaži i čekiramo se u hotel *Rio* u ulici *Mazzini*. Već posle nekoliko minuta sedimo u bašti kafiću *Visconte* i gledamo u jednu od najlepših gotičkih crkava katoličkog sveta. Razgaljeni pravom italijanskom kafom i grappom, kao omađijani blejimo u osvetljenu katedralu. Osećam instiktivno blizinu kuće, a u ušima se javlja melodija iz gore

Santa Maria della Salute i naši borovi

citirane pesme:.... *I sad sija kao more od planktona, al' sva ta svetle što sjaje u noći obasjati mrak u srcu neće moći. Tu bolest koji nosim još od kuće, što se za mnom kao pseto vuče...*

Šetamo kroz veliki zasvođeni šoping mol pod pompeznim nazivom (ima li u Italiji nešto što nije pompezno?) *Galleria*

Vittorio Emanuele II, koji se nalazi u neposrednoj blizini katedrale *Santa Maria Nascente* i odjednom, kao po nečijoj režiji (Visconti, Felini!?), stojimo pred *Scalom*. Oko devet sati je uveče, a u toku je izvođenje Donizettijeve *L'elisir d'amore*. Nastavljamo dalje pored spomenika Leonardu, a onda, na moj predlog, zauzimamo pozicije u bašti restorana *Papa Francesco*. *Quattro Stagioni* pica i flaša belog *Chiantija* se dokazuju kao dobitna kombinacija. Polako nam se pridružuju i dame u operским toaletama, te kavaljeri u smokinzima, koje pomalo sažaljevam sećajući se one opaske Kovačevićevog „balkanskog špijuna“ Ilije Čvorovića: *Bili su u operi i ...ostali do kraja?!* Toplo oktobarsko veče završavamo

Kanal Grande

zveramo u kupole najnakindurenije crkve na svetu iskušavam Ljubino inžernersko obrazovanje i pitam ga na kom to drvetu leži Venecija i koja je to tehnika koja sprečava da drvo ne istruli kroz vekove. Tek te večeri dok sam na Netu, moram priznati posle zaista dugo vremena, iščitavao jednu od najlepših ljubavnih pesama srpskog romantizma shvatio sam svu nebuloznost svog pitanja. *Zar sam toliko zaglupeo u Kanadi?* pitao sam se zabezknuto gledajući u prve stihove Lazine pesme: *Oprosti, majko sveta, oprosti, što naših gora požalnih bor, na kom se, ustuk svakoj zlosti, blaženoj tebi podiže dvor...* Grohotom sam se nasmejao kapirajući fascinantnu činjenicu o kojoj nikad ranije nisam razmišljao: u jednoj od naših najlepših ljubavnih pesama, koja vrca od lirskih osećanja i majstorskih rima, naš bard Laza se ustvari već na samom početku n... m... Mlečanima što su nam poharali jadranske planine da bi napravili svoj neosvojivi grad. Bravo Srbine!

Bazajući po uskim venecijanskim ulicama polako počinjem da shvatam da nigde ne postoji tako lep kič kao u ovom magičnom gradu na vodi, a pri tom ne mislim na izloge u kojima su modeli najpoznatijih italijanskih kreatora, nego na radnjice sa suvenirima u kojim dominiraju maske i kostimi za čuveni venecijanski karneval. Kupujem nekoliko, a teška srca se odričem jedrenjaka u boci od teškog stakla, pošto bi to još povećalo moj i do tada preteški prtljag. Neka mi oprosti Arsen što nisam otelotvorio njegovu kultnu, prvu po redu štampanu, knjigu poezije *Brod u boci*. Upravo zbog te zbirke sam oduvek želeo da imam jedrenjak u boci na nekoj od polica sa knjigama ili pločama, a eto bila je prilika da to bude ručni rad majstora iz jedne od najvećih pomorskih sila sveta, koja je to bila samo zahvaljujući stablima sa severne obale plavog Jadrana.

Napuštamo Veneciju u rani oktobarski sumrak i posle dugo, dugo godina gledam zalazak sunca u Jadransko more. Na moju sreću i na ponos celog naciona, sva moguća ljudska osećanja i treptaje naših duša davno su opisali srpski romantičarski pesnici, pa je tako i Dučić ovekovečio baš jednu takvu scenu scenu, odnosno ono što se u tom času vrzmalo po mojoj glavi: *Opet jedno veče... I meni se čini, negde daleko preko triju mora, tužna i u senci smaragdovih gora, bleđa kao čežnja nepoznata žena, s krunom i u sjaju, sedi misleć na me. Teška je beskrajna, večna tuga nje-na, na domaku noći, tišine i tame...*

lagnim špacirungom duž ulice *Dante*, sve do tvrđave *Sforcesco*, za koju pretpostavljam da ne treba reći da je bila u posedu Vojvode od Milana, Frančeske Sforce, familije koja se kasnije orodila sa još čuvenijom familijom Bordžija, a sve kroz udaju Lukrecijinu udaju za Đovanija Sfroca, no ta priča bi nas daleko odvela...

Moje prvo i jedino do sada milansko jutro počinjem *marocchinom* (kafa, krem i šlag) u kafeu *Victor Hugo*, na samo dva bloka dalje od našeg hotela, tačnije na uglu *Via Spadari* i *Via Cesareae Cantu*, a samo blok dalje od galerije *Ambrosiana*. Ponedeljak je 12. oktobar, a moja baksuznost kad su u pitanju radna vremena svetskih galerija opet dolazi do izražaja, naime još uvek se nerviram kad se setim da sam npr. prošle godine, jednog utorka, poljubio zabavljen ulaz u njujoršku *MOMA*-u. Samo što mi suze opet nisu krenule gledajući u natpis sa radnim vremenom jedne od najelitnijih italijanskih pinakoteka i biblioteka: *Ponedeljkom zatvoreno*, a unutra bruka jedna od Leonarda, Ticijana, Botičelija, Karavađa, Brojgela, Rafaela, Direra, Rubensa... Eto meni razloga da opet dođem u Milano, tešio sam se škrgućući zubima.

Iznenaden sam bio veličinom Venecije, jedinog grada iz ove serije mojih putopisa koji je *stvarno na vodi* tj. da li to treba uopšte reći, na drvenim stubovima koji su u vodi. Do sada sam bio ubeđen da prestonica Mletačke republike ima samo dvadesetak ulica, koje iznajmljeni turistički fotografi slikaju i onda multipliciraju da bi lažirali veličinu najlepšeg grada na svetu. Elem, skoro da padosmo s nogu dok smo od parkinga kraj autobuske štajge stigli do *Trga Svetog Marka*, a gde su još ostrva *Lido*, *La Guidecca*, *San Giorgio Maggiore*, *Murano*, *San Michele* i još gomila malih ostrvaca. Dok ispijamo već rutinsku kombinaciju *cappuccino&grappa* i